

Od redaktora

W 20. tomie czasopisma „Edukacja Muzyczna” przedstawiono dwanaście tekstów o zróżnicowanej problematyce badawczej. Zasadnicza część publikowanych artykułów została udostępniona również w wersji anglojęzycznej, co stanowi wyraz dążenia redakcji do umiędzynarodowienia badań muzykologicznych i pedagogicznych prezentowanych na łamach czasopisma. Wybrane teksty o charakterze historyczno-kulturowym, zakorzenione w lokalnym kontekście źródłowym, udostępniono wyłącznie w języku polskim, natomiast jeden z artykułów pedagogicznych został opublikowany tylko w języku angielskim, zgodnie z językiem jego pierwotnego zgłoszenia. Począwszy od tomu 20., oryginalne artykuły publikowane w języku polskim, które posiadają tłumaczenie na język angielski, są opatrzone adnotacją informującą o translacji oraz numerem DOI właściwym dla danej wersji. Rozwiązanie to ma na celu zwiększenie przejrzystości struktury publikacji oraz jednoznaczne powiązanie językowych wersji artykułów.

Tom koncentruje się wokół zagadnień muzykologicznych, pedagogicznych i wykonawczych, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki gitarowej, rozpatrywanej zarówno w perspektywie historycznej, jak i we współczesnych kontekstach analitycznych oraz wykonawczych.

Część pierwszą *Artykuły naukowe* otwiera tekst **Jakuba Kasperskiego** *Elementy chwytliwe (hooks) w muzyce popularnej. W stronę muzykologicznej teorii przebojów muzycznych*. Artykuł jest poświęcony analizie mechanizmów kształtujących status przebojów w muzyce popularnej. Autor koncentruje się na warstwie audialnej utworów oraz możliwościach muzykologicznego opisu fenomenu hitu. W części teoretycznej omawia koncepcję przeboju Theodora W. Adorna oraz teorię elementów chwytliwych (*hooks*) Gary’ego Burnsa, rozumianych jako wyraziste komponenty muzyczne, tekstowe i produkcyjne przyciągające uwagę odbiorcy. Zaprezentowane ujęcia zostają następnie zastosowane w analizie dwóch popularnych utworów: *Let’s Get It Started* zespołu The Black Eyed Peas oraz *Nim zajdzie Słońce* duetu Smolasty–Doda. Przeprowadzone analizy prowadzą do wniosku, że skuteczność przeboju opiera się na sekwencyjnym wprowadzaniu i wariantowaniu elementów chwytliwych oraz na równoważeniu tego, co znane i przewidywalne, z tym, co nowe i zaskakujące.

Kolejny artykuł **Eweliny Maciąg-Szczepanik**, zatytułowany *Z XIX-wiecznego kancjonatu. Pieśń o Ewie Turkowej*, koncentruje się na szczegółowej analizie pieśni Jana Wilhelma Alexiusa, dedykowanej tytułowej bohaterce, autentycznej po-

staci skazanej na śmierć za otrucie męża w 1791 roku. Autorka omawia genezę utworu, jego funkcjonowanie w tradycji druku ulotnego oraz ewolucję tytułu, która podkreśla przesunięcie akcentu ku funkcji pokutnej i dydaktycznej. Pieśń została zinterpretowana jako religijny lament luterński, oparty na monologu skazanej kobiety, w którym dominuje napięcie między rozpaczą a nadzieją na boskie miłosierdzie. Analiza wskazuje na liczne odniesienia biblijne oraz centralną dla luteranizmu ideę zbawienia przez wiarę, a nie uczynki. Ukazuje jego uniwersalny wymiar teologiczny i egzystencjalny, wykraczający poza konkretny kontekst historyczny.

Problematykę analityczną pieśni kontynuuje **Anna Al-Araj** w pracy *Wokół pieśni młodopolskiej inspirowanej poezją Tetmajera*. Swoją wywód przeprowadza w odniesieniu do koncepcji pieśni romantycznej Mieczysława Tomaszewskiego, koncentrując się na wybranych pieśniach: Mieczysława Karłowicza, Karola Szymanowskiego (op. 2) i Henryka Opieńskiego (op. 13) do tekstów Tetmajera. Wskazuje na ciągłość tradycji romantycznej oraz odmienne strategie jej modernistycznego przekształcania: zachowawczość Karłowicza i Opieńskiego oraz większe nowatorstwo wczesnych pieśni Szymanowskiego.

Kolejne trzy artykuły poświęcone są historycznym, analitycznym i wykonawczym aspektom repertuaru wykonywanego na gitarze. Pierwszy z nich, autorstwa **Miłosza Mączyńskiego** *Muzyka lutniowa Johna Dowlanda w świetle transkrypcji gitarowej i praktyki wykonawczej*, to analiza twórczości renesansowego angielskiego kompozytora w perspektywie jej współczesnego wykonawstwa gitarowego, koncentrująca się na problemach interpretacyjnych wynikających z transkrypcji muzyki lutniowej na gitarę. Autor podkreśla niejednoznaczność źródeł i edycji oraz konieczność świadomych decyzji interpretacyjnych.

Następnie **Małgorzata Żegleń-Włodarczyk** w pracy analityczno-interpretacyjnej pt. *Litania (2023) na gitarę solo Leszka Wojtala – między intencją kompozytora a intencją dzieła* przedstawia dedykowane jej osobie dzieło, wielokrotnie przez nią wykonywane na licznych koncertach i festiwalach. Istotną część tekstu zajmuje omówienie zagadnień interpretacyjno-wykonawczych, wynikających z praktyki estradowej. Autorka opisuje proces dochodzenia do własnych rozwiązań brzmieniowych i technicznych, podkreślając dialog z kompozytorem oraz sytuacje, w których samo dzieło „narzucało” określone decyzje wykonawcze. Wnioski osadzone są m.in. w koncepcji intencji dzieła Umberta Eco. *Litania* na gitarę L. Wojtala została ukazana jako wartościowe uzupełnienie współczesnego repertuaru gitary klasycznej.

Trzeci z artykułów odnoszący się do repertuaru wykonywanego na gitarze, autorstwa **Mileny Kruszwic** i **Tomasza Rokosza** *Od polskiego oberka do amerykańskiego swingu. Inspiracje muzyką tradycyjną w twórczości i pedagogice gitarowej Tatiany Stachak* – podejmuje problematykę obecności muzyki tradycyjnej we współczesnym repertuarze gitarowym oraz jej znaczenia w dydaktyce instru-

mentalnej. Przedmiotem analizy są dwa utwory T. Stachak – *Wariacje z oberkiem* oraz *Wariacje ze swingiem* – reprezentujące odmienne tradycje muzyczne i różnicowane sposoby przetwarzania motywów folklorystycznych. Autorzy ukazują mechanizmy obecności muzyki tradycyjnej we współczesnym repertuarze gitarowym, podejmując jednocześnie próbę określenia jej roli w dydaktyce instrumentalnej.

Dział *Artykuły naukowe* zamykają trzy prace o profilu pedagogicznym i edukacyjnym, koncentrujące się na psychospołecznych, kulturowych oraz dydaktycznych uwarunkowaniach kształcenia muzycznego. **Kamila Hawrylak** w artykule *Psychological Capital and Other Personal Resources of Instrumental Music Teachers in Music Schools: Towards a Model of Pedagogical Effectiveness* podejmuje problem znaczenia zasobów osobistych nauczycieli instrumentalistów dla ich skuteczności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej w kontekście współczesnych wyzwań edukacji muzycznej oraz narastającego kryzysu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży. Autorka wychodzi od teorii zachowania zasobów (COR) oraz koncepcji kapitału psychologicznego (PsyCap) i proponuje model zasobów nauczyciela, obejmujący poczucie skuteczności, nadzieję, optymizm i odporność psychiczną, uzupełnione o inteligencję emocjonalną, kreatywność i refleksyjność. Wskazuje, że poziom tych zasobów wpływa na radzenie sobie ze stresem, jakość relacji nauczyciel–uczeń oraz efektywność dydaktyczną. Artykuł podkreśla potrzebę holistycznego podejścia do pedagogiki instrumentalnej, uwzględniającego rozwój psychologiczny nauczycieli jako warunek jakości kształcenia muzycznego.

Mirosław Kisiel i **Halyna Nikolai** przedstawiają pracę zatytułowaną *Transmisja kulturowa a folklor muzyczny w kształceniu przyszłych nauczycieli. Kontekst polsko-ukraiński*. Artykuł analizuje rolę folkloru muzycznego w przygotowaniu przyszłych nauczycieli do transmisji kulturowej, która została ujęta jako szeroko rozumiany proces międzypokoleniowego przekazu wartości, norm i tradycji, realizowany głównie poprzez edukację. Autorzy podkreślają edukacyjny wymiar folkloru muzycznego w kształceniu przyszłych nauczycieli, wskazując na jego znaczenie w rozwijaniu kompetencji kulturowych, etnopedagogicznych i tożsamościowych.

Dział zamyka tekst **Krzysztofa Jusiaka** *Edukacja muzyczna gitarzysty klasycznego i jazzowego – analogie i różnice*, który stanowi porównawczą analizę edukacji gitarowej w obszarze muzyki klasycznej i popularnej (jazzowej). Autor ukazuje odmienne cele kształcenia, metody dydaktyczne oraz kompetencje wykonawcze. Porusza zagadnienie historycznego uwarunkowania obecności muzyki popularnej w polskim szkolnictwie muzycznym oraz współczesne zmiany programowe.

Część *Recenzje i sprawozdania* tomu 20 obejmuje trzy teksty. Autorkami pierwszego z nich są **Katarzyna Suska-Zagórska** oraz **Chenyang Zhao (赵晨阳)**. Artykuł recenzyjny zatytułowany *Inscenizacja opery „Dream of the Red Cham-*

ber” w Operze San Francisco – przełomowe wydarzenie w kontekście globalnej recepcji kultury chińskiej, koncentruje się na analizie dzieła, które może być postrzegane jako modelowy przykład syntezy tradycji chińskiej i zachodniej we współczesnej operze. Punktem odniesienia dla rozważań jest klasyczna powieść Cao Xueqina *Sen czerwonej komnaty*, znana jako *Honglou Meng* (紅樓夢), ukazana jako literacki i kulturowy fundament analizowanej adaptacji. Autorki omawiają strategię adaptacyjną libretta i warstwy muzycznej, w tym integrację tradycyjnych instrumentów chińskich z zachodnią orkiestrą, a także analizują recepcję opery w Stanach Zjednoczonych i w Chinach, ujawniając odmienne kulturowe uwarunkowania jej odbioru. Wskazują, że dzieło Brighta Shenga stanowi istotny etap globalnej wymiany kulturowej oraz otwiera nowe perspektywy dla rozwoju współczesnego teatru operowego.

Jako ostatnie w tomie zamieszczono dwa sprawozdania z konferencji naukowo-artystycznych. Autorką pierwszego z nich jest **Kamila Hawrylak**, która relacjonuje przebieg piątej edycji Konferencji „Oblicza gitary w badaniach naukowych”, zorganizowanej 9 kwietnia 2025 roku na Uniwersytecie Jana Długosza w Częstochowie. Wydarzenie zgromadziło doktorantów i młodych naukowców zajmujących się problematyką gitarową, a jego program został ujęty w trzech panelach tematycznych obejmujących zagadnienia wykonawcze, pedagogiczne, historyczne i współczesne w odniesieniu do gitary klasycznej. Istotnym elementem konferencji było połączenie refleksji naukowej z praktyką artystyczną, zwieńczone koncertem gitarowym z udziałem prelegentów.

Drugie sprawozdanie, autorstwa **Wojciecha Gurgula**, dotyczy pierwszej Międzynarodowej Konferencji „Fusion & Influence: Classical and Popular Music Interactions”, która odbyła się w dniach 20–21 czerwca 2025 roku w Nitrze i Bratysławie. Konferencja miała charakter naukowo-artystyczny i była poświęcona relacjom między muzyką klasyczną i popularną, ujmowanym w perspektywie interdyscyplinarnej. Referaty badawcze oraz towarzyszące im koncerty ukazały zjawisko crossover zarówno jako przedmiot refleksji teoretycznej, jak i żywą praktykę wykonawczą.

Na zakończenie redakcja składa podziękowania Autorkom i Autorom tekstów za współtworzenie merytorycznego kształtu niniejszego tomu, a także Recenzentom za rzetelną i wnikliwą ocenę nadesłanych artykułów. Wyrazy wdzięczności kierujemy również do redaktorów językowych oraz korektorów, których praca miała istotny wpływ na ostateczny kształt publikacji.

Marta Popowska